

Sygn. akt VIII Gz 318/16

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Budzyńska

Sędziowie: SO Patrycja Baranowska (spr.)

SR del. Anna Górnik

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2016 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa G. J.

przeciwko Zakład Usługowo- Produkcyjny (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S., Ł. K., Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S., B. W.

o zapłatę

na skutek zażalenia osoby trzeciej (...) S.A. V. (...) w W. na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 29 sierpnia 2016 roku, sygn. akt X GC 1192/14

postanawia:

oddalić zażalenie

P. B. A. B. A. G.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2016 roku Sąd Rejonowy Szczecin- Centrum w Szczecinie ukarał Prezesa Zarządu (...) S.A. V. (...) w W. P. N. grzywną w wysokości 5.000,00 zł za nieuzasadnioną odmowę przedstawienia dokumentów.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że zarządzeniem z dnia 29 lipca 2015 roku wydanym w trybie art. 248 k.p.c. Przewodniczący zobowiązał (...) S.A. V. (...) w W. do przedłożenia w terminie 14 dni akt szkody nr (...) (...). Pomimo prawidłowego doręczenia zobowiązania akta szkody nie zostały nadesłane. W związku z tym Przewodniczący stosownym zarządzeniem z dnia 1 grudnia 2015 roku zobowiązał (...) S.A. V. (...) w W. do nadesłania akt szkody w terminie 14 dni pod rygorem grzywny. Wobec nienadesłania akt i braku wyjaśnienia przyczyn, w wyniku których zobowiązanie nie zostało wykonane postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 22 kwietnia 2016 roku Sąd postanowił wysłuchać (...) S.A. V. (...) w W. co do zasadności nieprzedstawienia akt szkodowych w trybie art. 248 §1 k.p.c.. Postanowienie to zostało doręczone wraz z zobowiązaniem do uzasadnienia w terminie 14 dni przyczyn nieprzedstawienia akt szkodowych, ze wskazaniem, że pismo ma być podpisane przez osoby uprawnione do działania w imieniu spółki, które w razie nieuzasadnionej odmowy przedstawienia dokumentów zostaną ukarane grzywną. Zobowiązanie pozostało ponownie bez odpowiedzi.

Sąd powołał się na art. 248 §1 k.p.c. i wskazał, że (...) S.A. V. (...) w W. pomimo wielokrotnych wezwań nie przedstawiła akt szkody oraz nie przedstawiła wyjaśnienia przyczyn, w wyniku których przedstawienie akt nie jest możliwe.

W związku z tym na podstawie art. 251 k.p.c. Sąd nałożył na prezesa zarządu (...) S.A. V. (...) w W. grzywnę w wysokości wynikającej z art. 163 §1 k.p.c..

Na powyższe postanowienie zażalenie wniosła (...) S.A. V. (...) w W.. Zaskarżyła postanowienie w całości, zarzucając wydanemu orzeczeniu naruszenie art. 251 w zw. z art. 248 §1 i 2, art. 261 §2 k.p.c. oraz art. 35 ust.1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej poprzez skazanie na grzywnę za uchylenie się od przedstawienia dokumentu pomimo, że podmiot, od którego przedstawienia dokumentu żądano jest uprawniony do uchylenia się od obowiązku przedstawienia dokumentu wskazanego w art. 248 §1 k.p.c., a nadto nie jest w posiadaniu żadanego dokumentu. Skarżąca zarzuciła również naruszenie art. 35 ust.1 oraz ust.2 pkt 1 DzUbezpU poprzez brak udzielenia informacji co do niezbędności żadanego dokumentu dla toczącego się postępowania cywilnego.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Wskazała, że dokumenty, których zażądał Sąd są objęte tajemnicą ubezpieczeniową określoną w art. 35 ust.1 DzUbezpU, stanowiącą istotną tajemnicę zawodową, o której mowa w art. 261 §2 k.p.c.. Powołała się na art. 248 §2 k.p.c. i podała, że jest uprawniona do uchylenia się od obowiązku przedstawienia dokumentu wskazanego w art. 248 §1 k.p.c. z uwagi na fakt, że jako świadek mogłaby odmówić odpowiedzi na zadane pytanie co do okoliczności objętej treścią żądanych dokumentów, z uwagi na możliwość pogwałcenia tajemnicy ubezpieczeniowej.

Skarżąca dalej wskazała, powołując się na art. 35 ust.2 pkt 1 DzUbezpU, że informacje objęte tajemnicą ubezpieczeniową mogą zostać ujawnione sądowi lub prokuraturze jedynie jeśli są niezbędne w toczącym się postępowaniu. Skarżąca zarzuciła Sądowi, że ten, w żadnym z wydanych zarządzeń i postanowień nie wskazał, że uznaje przedmiotowy dokument za „niezbędny w toczącym się postępowaniu”. Wobec tego, że Sąd nie uzasadnił wystąpienia niezbędnej przesłanki wyłączenia tajemnicy ubezpieczeniowej, Towarzystwo było zobowiązane do jej zachowania, a wypełnienie nałożonego przez Sąd obowiązku przedstawienia żądanych akt szkodowych stałoby w sprzeczności z normą art. 35 ust.1 DzUbezpU, ze względu na niewskazanie przez Sąd na obligatoryjną przesłankę „niezbędności dla toczącego się postępowania”.

Skarżąca wskazała, że niewskazanie przez Sąd na wystąpienie przesłanki z art. 35 ust.2 pkt 1 DzUbezpU, Towarzystwo było związane z art. 35 ust.1 DzUbezpU i miało podstawę (obowiązek) nieprzedstawienia żądanych przez Sąd dokumentów. Tak więc uznanie, że Towarzystwo w sposób nieuzasadniony odmówiło przedstawienia dokumentu jest błędne.

Ponadto skarżąca podała, że uchylenie się od obowiązku przedstawienia żądanych akt szkody uzasadnione jest faktem niemożności ich odnalezienia. Mimo podjęcia działań zmierzających do ustalenia miejsca położenia akt od razu po otrzymaniu pierwszego zarządzenia Sądu w przedmiotowej sprawie, do chwili obecnej nie udało się ich odnaleźć. Towarzystwo podało, że w latach 2012-2013 przechodziło proces centralizacji polegający na likwidacji oddziałów terenowych, co łączyło się z przemieszczeniem dużej ilości akt szkodowych w jednym czasie, w wyniku czego część akt szkodowych nie została prawidłowo zarchiwizowana. Towarzystwu nie udało się odnaleźć akt i w konsekwencji nie ma ono możliwości wywiązania się z nałożonego przez Sąd obowiązku.

Zdaniem skarżącej nie może ona być karana grzywną za niewypełnienie zobowiązania, którego nie da się spełnić.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się nieuzasadnione.

Zaskarżonym postanowieniem nałożona została przez Sąd Rejonowy na osobę trzecią grzywna w maksymalnej wysokości 5000 zł (art. 163 § 1 k.p.c.).

W świetle okoliczności sprawy nie można odmówić wydanemu rozstrzygnięciu zasadności, jako znajdującemu oparcie w powołanych przepisach jak i służącemu spełnieniu swojego zasadniczego celu – wyegzekwowania wezwania.

Zdaniem Sądu rozpoznającego zażalenie Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował zawarte w przepisach procedury cywilnej (art. 251 k.p.c.) środki przymusu państwowego w celu wyegzekwowania wykonania obowiązku wynikającego z art. 248 k.p.c..

Zgodnie z treścią art. 248 §1 k.p.c. każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu istotnego do rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne.

W świetle art. 251 k.p.c. za nieuzasadnioną odmowę przedstawienia dokumentu przez osobę trzecią sąd, po wysłuchaniu jej oraz stron co do zasadności odmowy, skazuje osobę trzecią na grzywnę. Zasadność odmowy przedstawienia dokumentu przez osobę trzecią podlega ocenie sądu na podstawie art. 248 § 2 k.p.c..

Powołane przepisy stanowią narzędzie procesowe umożliwiające Sądowi (z uwzględnieniem ograniczeń i korekt wynikających z zasad procesowych) ustalenie prawdy w procesie lub maksymalne zbliżenie się do niej. Ustawodawca stworzył system publicznoprawnych obowiązków współdziałania obywateli (innych podmiotów) z wymiarem sprawiedliwości, obwarowanych środkami przymusu państwowego. Jednym z elementów tego systemu jest art. 248 k.p.c., który zobowiązuje „każdego”, kto jest w posiadaniu dokumentu stanowiącego dowód w sprawie, istotnego dla jej rozstrzygnięcia, do przedstawienia go sądowi - na jego zarządzenie - w oznaczonym miejscu i czasie. Od tego obowiązku może uchylić się tylko ten, kto co do okoliczności objętych treścią dokumentu mógłby jako świadek odmówić zeznania (art. 261 k.p.c.) albo kto posiada dokument w imieniu osoby trzeciej, która mogłaby z takich samych przyczyn sprzeciwić się przedstawieniu dokumentu. Jednak i wtedy nie można odmówić przedstawienia dokumentu, gdy jego posiadacz lub osoba trzecia obowiązani są do tego względem chociażby jednej ze stron albo gdy dokument wystawiony jest w interesie strony, która żąda przeprowadzenia dowodu. Ponadto strona może odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli szkoda, na którą byłaby przez to narażona, polega na przegraniu sprawy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r. III CZP 69/15). Obowiązek ujęty w omawianym przepisie ma charakter publicznoprawny i jest korelatem uprawnienia sądu, działającego w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1974 r., II CZ 39/74, OSNCP 1975, nr 6, poz. 93). Nieuzasadniona odmowa wykonania tego obowiązku jest zagrożona grzywną w kwocie do 5000 zł, która może być ponowiona w razie kolejnej nieuzasadnionej odmowy (art. 251 w związku z art. 163 § 1 k.p.c.). Zarządzenie przedstawienia dokumentu zapada w formie decyzji jurysdykcyjnej determinowanej istotną potrzebą dowodową; ma postać postanowienia sądu, dopełnianego niekiedy zarządzeniem wykonawczym przewodniczącego związanym z przygotowaniem rozprawy (art. 208 § 1 pkt 5 k.p.c.).

Z okoliczności sprawy wynika, że skarżąca była dwukrotnie wzywana do złożenia dokumentów w postaci akt szkody. Pierwsze wezwanie miało miejsce w dniu 29 lipca 2015 roku, zaś kolejne w dniu 1 grudnia 2015 roku. Przy obu wezwaniach określony został czternastodniowy termin na wykonanie zobowiązania, przy czym drugie wezwanie zostało obwarowane rygorem jego niewykonania w postaci grzywny. Następnie wobec bierności (...) spółki akcyjnej V. (...) w W. wydane zostało w dniu 22 kwietnia 2016 roku postanowienie o wysłuchaniu osoby trzeciej, co do zasadności nieprzedstawienia akt szkody. Zobowiązanie obwarowane 14- dniowym terminem na jego wykonanie pozostało ponownie bez odpowiedzi.

W ocenie Sądu Odwoławczego wszystkie przesłanki do wymierzenia przez Sąd grzywny zostały w sprawie spełnione. Sąd Rejonowy wystosował do osoby trzeciej prawidłowe wezwanie, wskazał precyzyjnie jakiego rodzaju dokumenty należy przedłożyć. W kolejnym wezwaniu zamieścił pouczenie, że niezastosowanie się do tego wezwania może spowodować skutki prawne w postaci wymierzenia grzywny. Pomimo upływu określonego terminu wezwany podmiot nie przedłożył żądanych dokumentów i przedstawił żadnych wyjaśnień. Następnie Sąd podjął dalsze czynności przewidziane prawem, a mianowicie postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2016 roku postanowił wysłuchać osobę trzecią, co do zasadności nieprzedstawienia akt szkodowych w trybie art. 248 §1 k.p.c.. Również w tym przypadku osoba trzecia zachowała bierność i nie odpowiedziała na zobowiązanie Sądu. Poza tym zauważyć należy, że czas, który upłynął od doręczenia postanowienia o wysłuchaniu do wydania postanowienia przez Sąd Rejonowy o ukaraniu podmiotu trzeciego grzywną był wystarczający do udzielenia odpowiedzi na wezwanie. Zdaniem Sądu zachowanie

osoby trzeciej należało uznać za bezzasadną odmowę zastosowania się do wezwania Sądu wyczerpujące definicję art. 251 k.p.c.. Z odmową przedstawienia dokumentów mamy do czynienia nie tylko wówczas, gdy strona zareaguje na wezwanie, lecz niezasadnie odmówi przedstawienia dokumentów, czy też nie składa wszystkich wymaganych dokumentów ale również wówczas, gdy strona w ogóle nie reaguje na wezwanie Sądu, nie składa oświadczenia o przyczynach jej biernej postawy, czy wystąpieniu okoliczności od niej niezależnych..

W zażaleniu skarżąca wskazywała zasadniczo na dwie przyczyny braku reakcji na wezwanie Sądu. Po pierwsze powołując się na art. 35 ust.1 i ust.2 pkt 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej skarżąca podała, że nie była zobowiązana do przedstawiania żądanych dokumentów, skoro Sąd nie wskazał w żadnym z zarządzeń, czy postanowień, że uznaje akta szkody za niezbędne w toczącym się postępowaniu. Po drugie zdaniem skarżącej, pomimo podjęcia wszelkich możliwych działań nie udało się jej odnaleźć żądanych przez Sąd dokumentów. Stąd uznać należało, że żądanie było i nadal jest niemożliwe do wykonania, zaś Towarzystwo nie miało takiej wiedzy w momencie nałożenia zobowiązania przez Sąd.

Powyższe argumenty nie mogły doprowadzić do zmiany postanowienia Sądu w zakresie postulowanym przez skarżącą. Odnosząc się do przepisów Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej podkreślić należy, że ocena, czy dany dokument jest niezbędny w toczącym się postępowaniu należy do Sądu rozpoznającego sprawę, nie zaś do zakładu ubezpieczeń. Oczywistym i logicznym jest, że Sąd już przez samo wezwanie osoby trzeciej do złożenia określonych dokumentów daje wyraz ich niezbędności w toczącym się postępowaniu. Brak jest natomiast w obowiązujących przepisach uregulowań nakładających na Sąd powinność uzasadniania przyczyn uznania dokumentu za niezbędny w toczącym się postępowaniu. Poza tym, skoro skarżąca dysponowała argumentami, które przemawiały za nieudostępnieniem dokumentów z uwagi na tajemnicę ubezpieczeniową winna była wyrazić swoje stanowisko w odpowiedzi na wezwanie do złożenia wyjaśnień.

Nie uzasadniało również zmiany zaskarżonego postanowienia powzięcie przez skarżącą informacji o zaginięciu akt szkody podczas procesu centralizacji Towarzystwa. W sytuacji, gdy w czasie kierowania do skarżącej wezwań podejmowała ona starania zmierzające do odnalezienia akt szkody, winna była w odpowiedzi na wezwania poinformować o zaistniałej sytuacji Sąd. Do wzywanej osoby trzeciej należy podjęcie czynności w celu wykazania, że nieprzedstawienie żądanych przez Sąd dokumentów jest usprawiedliwione zaistniałymi okolicznościami. Na przyczyny takie skarżąca wskazywała dopiero w złożonym zażaleniu. Podkreślić należy, że rozwiązanie przewidziane w art. 251 k.p.c. ma na celu zdyscyplinowanie osób trzecich, aby postępowanie sądowe przebiegało sprawnie, bez zbędnej zwłoki. Nałożenie grzywny oraz jej wymiar w świetle zachowania skarżącej, która nie reagowała na wezwania Sądu oraz nie złożyła wyjaśnień, uznać należało za uzasadnione. Stąd na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 §2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

P. Baranowska A. Budzyńska A. Górnik

(...)

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)